

Pædagoger i folkeskolen

resumé

Af Morten Ejrnæs
Rikke Bech Espersen
Tine Fuglsang og
Merete Monrad
Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITET
KØBENHAVN

Pædagoger i folkeskolen Resumé

Resuméet rummer en sammenfatning af hovedresultaterne af undersøgelsen af pædagogers opfattelser, vurderinger og holdninger til en række faglige problemstillinger i arbejdet som pædagog i folkeskolen. Rapporten bygger på resultater fra flere spørgeskemaundersøgelser med pædagoger, der er ansat i folkeskolen, pædagogstuderende og lærerstuderende. 398 pædagoger og 134 studerende har deltaget i undersøgelsen. Deltagerne har svaret på generelle spørgsmål om folkeskolereformens principper og pædagogernes kerneopgaver. Men hovedvægten ligger imidlertid på en undersøgelse af, hvordan pædagoger og studerende opfatter, vurderer og mener, at pædagoger bør handle i forhold til konkrete situationer og problemer i folkeskolen, der er beskrevet udførligt i cases. Den anvendte undersøgelsesmetode, der kaldes vignetmetoden, er særligt anvendelig i forhold til at undersøge professionelle faglighed.

Pædagogerne prioriterer som deres kerneopgaver i folkeskolen at fremme: den generelle sociale trivsel i en klasse, enkelte børns sociale kompetencer, aktiviteter, der skaber deltagelse og inklusion samt et trygt og roligt læringsmiljø. Når pædagogerne i åbne svar selv formulerer deres spidskompetencer, så vedrører de først og fremmest: sociale relationer og kompetencer, som fx relationsarbejde, alternative læringsformer, som fx læring igennem bevægelse, *læringsparathed*, som fx støtte til elever med koncentrationsvanskeligheder og indlæring, fx gennem understøttende undervisning.

Pædagogers holdninger til konkrete situationer og problemer i folkeskolen

Konsensus eller næsten konsensus om bestemte pædagogiske holdninger findes afgjort blandt pædagoger i folkeskolen. 93 % af respondenterne svarer fx ja til, at lærer og pædagog bør tage en samtale med en dreng, der har siddet ved siden af en urolig dreng længere tid, end de andre elever har skullet sidde ved siden af deres sidekammerat. Når det drejer sig om opfattelser, vurderinger og handletendenser i forhold til situationer i folkeskolen, er det imidlertid både mere interessant og på sigt mere fremmede for faglig udvikling at fokusere på de spørgsmål, der er uenighed om blandt pædagoger. Det er nemlig holdningen til disse spørgsmål, der er behov for at ana-

lysere nærmere, således at pædagoger kan få større viden og indsigt på disse områder og få diskuteret uenigheden og brugt denne diskussion og faglige refleksion til at udvikle fagligheden. Vi har derfor undersøgt pædagogers specifikke holdninger til en række dilemmafyldte situationer, der kan opstå i forbindelse med pædagogers praksis i folkeskolen. Vi har her fundet, at pædagoger har vidt forskellige specifikke holdninger til to situationer, der vedrører centrale problemstillinger i forhold til inklusion og undervisningsdifferentiering. Problemstillingerne er eksemplificeret i to cases. Den første case handler om, hvorvidt to børn med særlige behov skal være sammen med de andre elever i alle klassens timer i en 1. klasse. Den anden case handler om, hvorvidt en pædagog bør varetage dele af matematikundervisningen af nogle fagligt svage elever i en 2. klasse.

I forhold til den første case om, hvorvidt de to drenge med særlige behov skal blive i klassen i alle de timer, hvor der er bevilliget støttetimer, svarer ca. 50 %, at det er ok at beholde de to drenge i klassen i samtlige timer, mens næsten 40 % mener, at de to elever bør tages ud af klassen i nogle timer. Der kan her konstateres næsten total holdningsmæssig uenighed. Samtidig viser åbne besvarelser, hvor pædagogerne begrundede deres holdninger, at der kan anføres gode faglige argumenter for begge holdninger. Analysen viser, at uenigheden bl.a. skyldes forskellige opfattelser af begrebet inklusion. Nogle opfatter inklusion som et spørgsmål om at være fysisk til stede i klassen og at være fysisk sammen med de andre elever og ser en risiko for stigmatisering, hvis de to urolige drenge holdes uden for klassen i nogle af timerne. Andre nævner, at det at være fysisk til stede i samme rum ikke nødvendigvis fører til inklusion. Samspelet kan være så dårligt, at de urolige børn netop oplever udstødelse af fællesskabet i klassen, samtidig med at de fysisk opholder sig i klassen.

I forhold til den anden case om, hvorvidt pædagogen i en 2. klasse bør varetage matematikundervisningen af 6-7 elever, der har svært ved matematik, er 50 % af respondenterne tilhængere af dette og angiver ofte i åbne svar, at pædagogfagligheden muliggør en indlæring, der ikke opnås ved traditionel klasseundervisning, mens 43 % er modstandere af dette og i de åbne svar bl.a. angiver, at de

fagligt svage elever netop har brug for lærerens didaktiske kundskaber, og at det derfor er mere oplagt, at pædagogen overtager undervisningen af de fagligt stærke elever. Analysen viser, at der er uenighed om spørgsmålene i forhold til denne case af flere grunde. Der er således stor uenighed om pædagogens mulige opgaver og om, hvad understøttende undervisning og de forskellige ansættelsesvilkår for lærer og pædagog betyder.

Pædagogers gæt på, hvor mange pædagoger og lærere, der er enige med dem i specifikke spørgsmål

I undersøgelsen har vi også belyst pædagogernes forventninger til enighed med andre pædagoger og lærere. Sådanne forventninger er relevante at belyse, da forventningerne til hinandens holdninger kan påvirke samarbejdet på godt og ondt. På den ene side siger det noget om graden af tillid, man nærer til hinandens dømmekraft, på den anden side er det interessant at afdække, i hvilket omfang forventningerne er realistiske. Pædagogerne gætter generelt på at være enige med mere end halvdelen af både pædagoger og lærere, og de forventer lidt hyppigere enighed med deres egne fagkollegaer end med lærerkollegaerne. Urealistisk høje forventninger om enighed med kollegaer gør sig gældende for de pædagoger, der i forhold til et bestemt spørgsmål tilhører et holdningsmæssigt mindretal. Undersøgelsen viser, at respondenter, der tilhører et holdningsmæssigt mindretal på fx 25 % ofte tror, at mere end halvdelen af andre pædagoger har samme opfattelse som dem selv. Det viser sig tillige, at en relativt stor gruppe af pædagoger i nogle spørgsmål forventer at være mere enige med lærere end med andre pædagoger. Det kan skyldes, at de opfatter bestemte holdninger som typiske lærerholdninger, også selv om de selv deler disse holdninger. I analysen finder vi ikke nogen tendens til, at pædagoger generelt forventer, at deres holdninger er i modstrid med lærernes.

Pædagog- og lærerstuderendes specifikke holdninger til tre cases

Der er også gennemført holdningsundersøgelser med deltagelse af både pædagog- og lærerstuderende. Generelt er holdningsmønsteret det samme i de to grupper af studerende. Det vil sige, at de kommende medarbejdere i folkeskolen har nogenlunde samme holdning til centrale

spørgsmål. Som det gjaldt for pædagogerne, er der også blandt de studerende udbredt enighed om nogle spørgsmål, men der forekommer en række spørgsmål, som splitter både gruppen af pædagogstuderende og gruppen af lærerstuderende internt. Pædagog- og lærerstuderende ligner i høj grad hinanden i deres mønster for gæt på enighed med egen og anden faggruppe. Tendensen er også på dette punkt den samme som den, der gælder for pædagoger ansat i folkeskolen.

Perspektiver: Faglig udvikling blandt pædagoger og andre faggrupper i folkeskolen

Undersøgelsen viser, at der eksisterer holdningsmæssige uenigheder eller splittelser blandt pædagoger i folkeskolen. Pædagog- og lærerstuderendes besvarelser af spørgsmål om både generelle og specifikke holdninger gør det sandsynligt, at uenigheden findes både blandt pædagoger og blandt lærere. På samme måde er det sandsynligt, at der blandt frontmedarbejderne, hvad enten de er pædagoger eller lærere, vil være en tendens til at tro, at man er enig med sine kollegaer – både dem fra egen faggruppe og fra den anden faggruppe. Umiddelbart kan enighed opfattes som et udtryk for tillid, men da der reelt eksisterer stor uenighed, vil man jo også både i det monofaglige og det tværprofessionelle samarbejde opleve uenighed i den daglige praksis, hvilket kan være frustrerende. Den holdningsmæssige uenighed om konkrete situationer og problemer i praksis må imidlertid betragtes som et grundvilkår i det undervisningsmæssige og pædagogiske arbejde i folkeskolen, og det er derfor vigtigt, at pædagoger fx gennem anvendelse af vignetmetoden bliver bevidste om dette grundvilkår i arbejdet og bliver bedre til at opdage og analysere uenigheden og dermed også får bedre muligheder for at håndtere uenigheden.

Pædagoger i folkeskolen resumé

Af Morten Ejrnæs, Rikke Bech Espersen,
Tine Fuglsang og Merete Monrad

AALBORG UNIVERSITET
KØBENHAVN

Oktober 2015

Forskningsprojektet er finansieret af
BUPL's forskningsmidler.

Kontaktperson i BUPL er:
Konsulent Peter Engelbrekt Petersen, ppn@bupl.dk

B U P L

bupl.dk

Find cases og andet
spændende materiale
fra projektet
'Pædagoger i folkeskolen' på:
bupl.dk/pædifolkeskolen